

Knihy N. Lejděrmána a M. Lipoveckého jsou významným příspěvkem k analýze a klasifikaci procesů v celé literatuře XX. století a lze jim vytknout jen to, že se tak děje jen s přihlédnutím k „velkým“ literaturám a jejich literární vědě, kdežto český, polský nebo srbský přínos zůstal stranou. Uvažujeme-li však takto, zároveň přiznáváme obrovský rozsah pramenů u obou autorů a význam jejich prací.

Miroslav Zahradka

* Tato recenze se měla objevit již v čísle 3/99. Namísto plného textu však byla omylem vytištěna jen jeho neuspořádaná část. Recenzi tedy otiskujeme v plném znění a autorovi se omlouváme.

(red.)

Mezislovanské literární vztahy z Lublina

Związki między literaturami narodów słowiańskich w XIX i XX wieku. Pod redakcją Witolda Kowalczyka. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1999.

V listopadu 1993 se na státní univerzitě v Lublině konala konference, jejíž název zůstal zachován i v názvu sborníku. Orientace lublinské rusistiky byla v zásadě vždy východoslovanská s exkursy do bývalého Československa (Slovensko, Morava – Olomouc, Brno) – proto také mezi účastníky převažovali kromě samotných Poláků Rusové a Ukrajinci. Ve sborníku, který tak vychází po šesti letech, se objevuje 17 příspěvků, z toho je jen šest mimopolských (Rusko, Ukrajina, Česká republika a Švýcarsko).

Editor Witold Kowalczyk vykonal jistě mnoho poctivé práce a opatřil svazek také úvodní poznámkou, v níž se snaží hodnotit tzv. nejzajímavější referáty. Podle mého soudu by však bylo lépe, kdyby se pokusil alespoň zčásti modelovat směřování nebo okruh problémů, které konference řešila, k jakým závěrům někteří badatelé došli, zdali bylo toto setkání vůbec smysluplné a jak se to promítá v samotném sborníku.

Je zřejmé, že konferenční setkání s tématem mezislovanských literárních vztahů působí dnes poněkud staromódně, pokud netne do živého a nepokusí se charakterizovat současný stav: nejde přece jen o genetická nebo typologická srovnávání, ale vůbec o smysl tématu, totiž, zda jsou právě mezislovanské literární vztahy něčím zvláštní, výjimečné a proč. K tomu směřuje úvodní metodologická studie **Alexandra Lipatova** z Moskvy, který charakterizuje vývoj slovanských literatur uvnitř evropského komplexu. Obávám se, že tu bylo objeveno již dávno objevené, naposledy a nejvýrazněji v pracích zvěčnělého Franka Wollmana, totiž idea jednotného evropského literárního vývoje (u Wollmana mediteránního). Nicméně v reakci na myšlenky v stati citovaného, také již mezitím zvěčnělého Dionýze Ďurišina a v docenění subjektivního prvku při utváření představy slovanských literatur je snad výpovědní jádro autorova výkladu. Materiálově zajímavější je studie také již zesnulého **Ryszarda Lužného** o polsko-východoslovanských vědeckých svazcích a studie editora **Witolda Kowalczyka** o demonologických motivech v dílech ruských spisovatelů tzv. ukrajinské školy – škoda, že se tu nevyužilo k srovnávání se nabízejícího jihoslovanského a západoslovanského materiálu. Bilaterál-

ni vztahy polsko-ruské jsou pak objektem zkoumání ve statích **Bogusława Muchy** z Łódže (Římská setkání Adama Mickiewicze s Rusy), **Józefa Borsukiewiczze** z Lublina (polská literatura a Lermontov), **Barbary Olaszek** z Łódže (postavy románů B. Pruse a I. Gončarova) a **Wiesławy Woźniak** z Lublina (Čechov a Włodzimierz Perzyński). Tematickou atraktivitou zaujmou studie **Leonida Hellera** (Lausanne) o polských a ruských modernistických utopiích, **Jana Orłowského** o polských historických legendách v ruské poezii a srovnávací práce polsko-bulharská (**Henryka Czajka** z Varšavy). Dvěma studii přispěli Danuše Kšicová a Ivo Pospíšil z Brna (oba ze sféry česko-rusko-evropských literárních vztahů).

I když téma konference bylo dost široké, tedy všeslovanské, tematická koncentrace byla jednoznačně dána geograficky a kulturně polohou Lublina, a tudíž inklinací k východním Slovanům. Jako tak často tu zcela chyběly vztahy západoslovansko-západoslovanské (česko-slovensko-polsko-lužickosrbské) a slabě byly prezentovány vztahy západoslovansko-jihoslovanské.

Ivo Pospíšil

Daniel Vetter, działacz Jednoty braci českich w Polsce

Vetter, D.: ISLANDIA albo Krótkie opisanie wyspy Islandyi. Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, nr 1656. Seria: Historia Literatury Polskiej. Opracował i wstępem opatrzył Dariusz Rott. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1997, 56 s., 28 ilustracji.

Jednota braci českich (založena 1467) wpisala się tak do dziejów ziem českich jak polskich. Już w 1548 roku przyszli do Wielkopolski, wygnani z dóbr królewskich w Czechach, pierwsi bracia czescy, drugi wielki exodus nastąpił po klęsce pod Białą Górą w Pradze w 1620 roku, kiedy to do Polski udało się wielu wychodźców z Czech i Moraw. Siedzibą seniorów Jednoty braci českich stał się Ostroróg a po 1640 Leszno. W 1632 osiadł w Lesznie także Morawianin Daniel Vetter, działacz Jednoty i jej drukarz.

Daniel Vetter urodził się prawdopodobnie między 12 sierpnia a 12 października 1592 roku w Hranicach na Morawach. Jego ojciec Jiří Strejc był starszym zboru Jednoty i jednym z tłumaczy Biblii kralickiej. Daniel spędził młodość chyba w Żidlochowicach (dokąd przeniósł się Jiří Strejc i gdzie w 1599 r. w wieku 63 lat zmarł), Kralicach i Náměšti nad Oslavą (w obu miasteczkach doskonalił się w 1629 roku w sztuce typograficznej), kształcił się w gimnazjach protestanckich w Hebron i Bremie, studiował wydział teologiczny uniwersytetu w Heidelbergu. Studia teologiczne kontynuował (z przerwami) w latach 1623-1632 na uniwersytecie w Leiden, skąd był zmuszony uciekać do Niderlandów po całkowitym upadku powstania w Czechach (1623).

W Lesznie został Daniel Vetter w 1632 roku mianowany ministrem Jednoty, objął również kierownictwo drukarni braci českich. W tym warsztacie typograficznym ukazało się wtedy (do 1656 roku) ponad 160 druków českich, polskich, niemieckich i ła-